

OTLAK ÇİTLERİ

Dr. Rıza AVCIOĞLU

E.Ü. Ziraat Fakültesi

Otlakları çevreleyen ve onları parselleyerek bölümlere ayıran engellere genel anlamda «Çit» adı verilmektedir. Çitlerden otlakları tarla arazilerinden ayırmak ve ayrıca hayvanlarının otlak dışına çıkmalarını, dışardaki hayvanların da içeri girmelerini önlemek için yararlanılmaktadır. Henüz otlatma sistemlerinin bilinmediği dönemlerde, otlatma alanlarında çitleme işlemlerinin uygulanmakta olması çitlemenin bir bakıma otlatma sistemlerinin başlangıcını oluşturduğunu göstermektedir. Günümüzde entansif yapay otlakların bölümlere ayrılarak sistemli şekilde otlatılmaları zorunlu olduğundan, eldeki olanaklar ölçüsünde yine çitleme işlemine başvurulmaktadır.

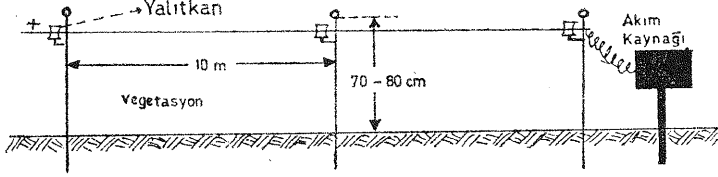
Otlak idaresi bakımından büyük önem taşıyan çitleme kimi durumlarda zorunlu değildir. Örneğin, dağ otlaklarında çitleme gerekli olmadığı gibi, koyun mer'alarında da sürüler çobanlarla yönetildiğinden çitleme gereksinimi duyulmaz. Otlakları çitlemede kullanılan çeşitli gereçleri kısaca açıklamanın yararlı olacağı kanısındayım.

Çit Kazıkları : Özellikle dikenli ve düz tellerin veya tel kafeslerin gerilmesinde yararlanılan çit kazıkları; beton, demir veya ağaç malzemedan yapılabilmektedir. Maliyetlerinin düşük olması nedeniyle, ağaç kazıklar genellikle beton ve demir kazıklara yeğlenmektedir. Buna karşılık demir ve beton kazıklar ağaç kazıklardan çok daha uzun ömürlü olabilmektedir.

Ağaç kazıklar daha çok kestane, dut, en sağlam olarak da ardıç ağaçlarından yapılabilmektedir. Uzun yıllara dayanan gözlemler ardıç kazıkların 20-30 yıl dayanabildiğini, kavak ağacından yapılanların ise en kısa ömürlü olduğunu göstermektedir.

Dikenli ve Düz Teller . Ekonomik olmaları ve kolayca sağlanabilmeleri nedeniyle kazıklara gerilmiş dikenli teller en çok kullanma alanı bulmaktadır. Ancak, bu teller hayvanların yaralanmasına ve koyunlarda yapağı yitimine neden olduklarından, kimi koşullarda çit gerci olarak düz teller yeğlenmektedir.

Elektrikli Çitler (Elektrofens) : Bir veya iki sıra iletken, düz telden oluşan ve üzerlerinde 6 woltluk akım taşıyan elektrikli çitler, uzun aralıklarla (10 m) toprağa saplanmış 70-80 cm yükseklikteki, izole edilmiş demir çubuklar yardımı ile mer'aya yerleştirilmektedir (Şekil 1).

Şekil : 1. Elektrikli Çitler

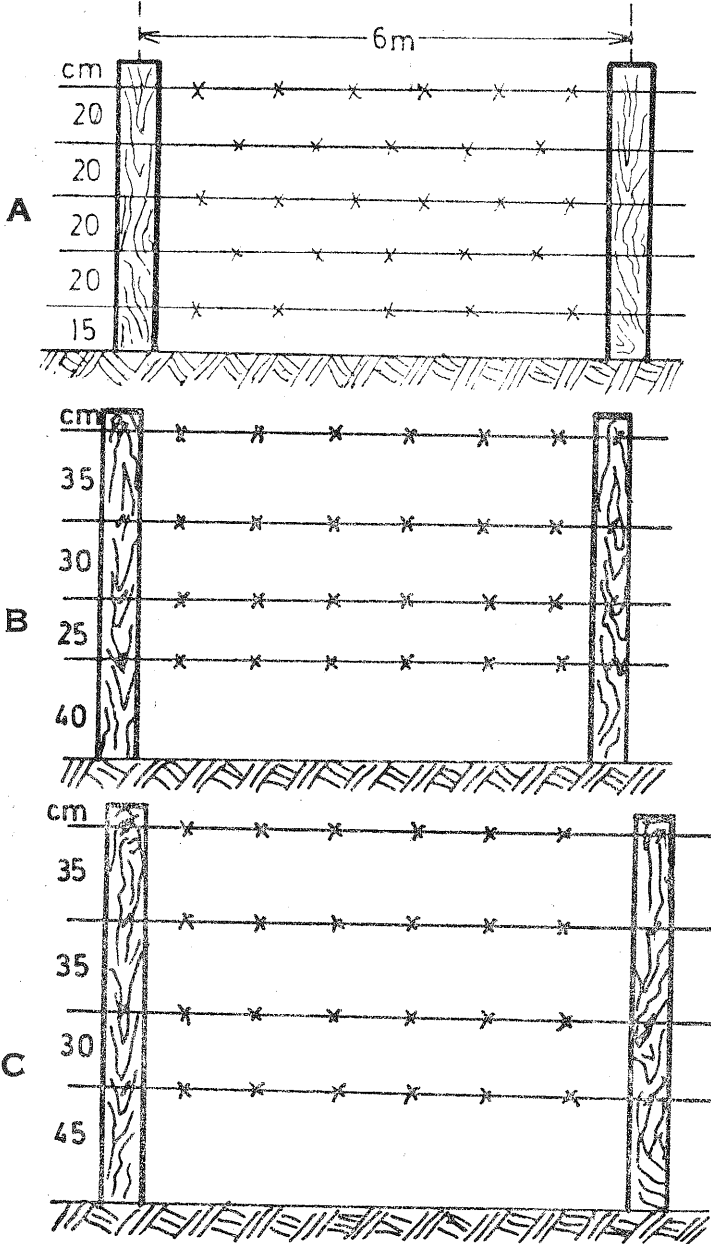
Otlakta otlayan hayvanın tellere değmesi sonucu kapanan elektrik devresi uyarıcı etki yapmakta ve onu telden uzaklaştırarak sınırı geçmesini önlemektedir. Bununla birlikte, devre kapanması için toprağın yaş olması gerektiğinden, kurak bölgelerde bu tür gereçlerin kullanılması güçleşmektedir.

Bitkisel Çit Gereçleri : Otlakların çitlenmesinde Gladiçya gibi çalı biçimli bitkilerin yanında, ekolojik koşullara bağlı olarak kavak, söğüt, masura kamışı, kargı kamışı, v.b. gibi ağaç türlerinden de yararlanılmaktadır. Bitkisel çitler aralarından hayvanların geçebilmesi nedeniyle fazla pratik olmamakta, ayrıca bakımı gerektirdiğinden kullanma alanları sınırlı kalmaktadır.

DİKENLİ TEL ÇİTLERİNİN YAPIMI

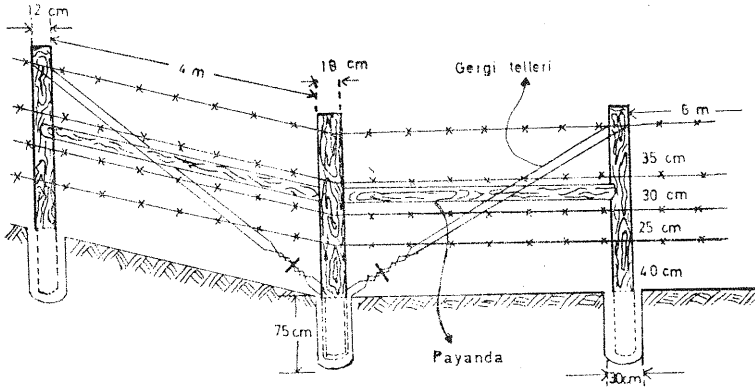
Demir, beton veya ağaç kazıklara gerilerek otlak üzerinde uygulanan düz veya dikenli tel çitlerin tel sayısı ve tel aralıkları, otlayan hayvanların türüne göre değişmektedir. Örneğin: sığırlar ve atlardan daha küçük yapıda olan koyunlar ve süt danaları için 95 cm yükseklikte 5 sıralı tel çitler yeterli olurken, sığırlar için 130 cm yükseklikte 4 sıralı, atlar için ise 145

cm yükseklikte yine 4 sıralı düz veya dikenli tel çitler kullanılmaktadır (Şekil 2).

Şekil : 2. Koyunlar, Süt Danaları (A), Siğirilar (B) ve Atlar (C) için Dikenli Tel Çit Ölçüleri

Odun ve kerestenin ucuz olduğu yörelerde çit kazıkları doğal olarak daha ekonomik olmaktadır. Bu kazıkların toprakta 60 cm derinlikte ve 25-30 cm çapında açılan çukurlara, iyi bir şekilde yerleştirilmesi sayesinde sağlam çitler yapılabilmektedir. Kazıklar arasındaki açıklığın 6 metre, köşelerde ise artan yükü karşılayabilmek açısından 4 metre olması en iyi sonucu vermektedir (Şekil 3). Yine köşelerde kazıkların 75 cm derinliğe kadar gömülmesi ve destekler kullanılması daha yararlı olmaktadır. Kazıkların toprağa gömülecek dip kısımlarının çürümelere karşı koruyucu bir tabaka ile kaplanması gerekir. Bu amaçla, hafifçe yakma işlemi uygulanabileceği gibi, kaynamış katrana batırmak da kolay bir çözüm yolu olmaktadır.

Şekil : 3. Otlak Çit'lerinde Köşe Ölçüleri